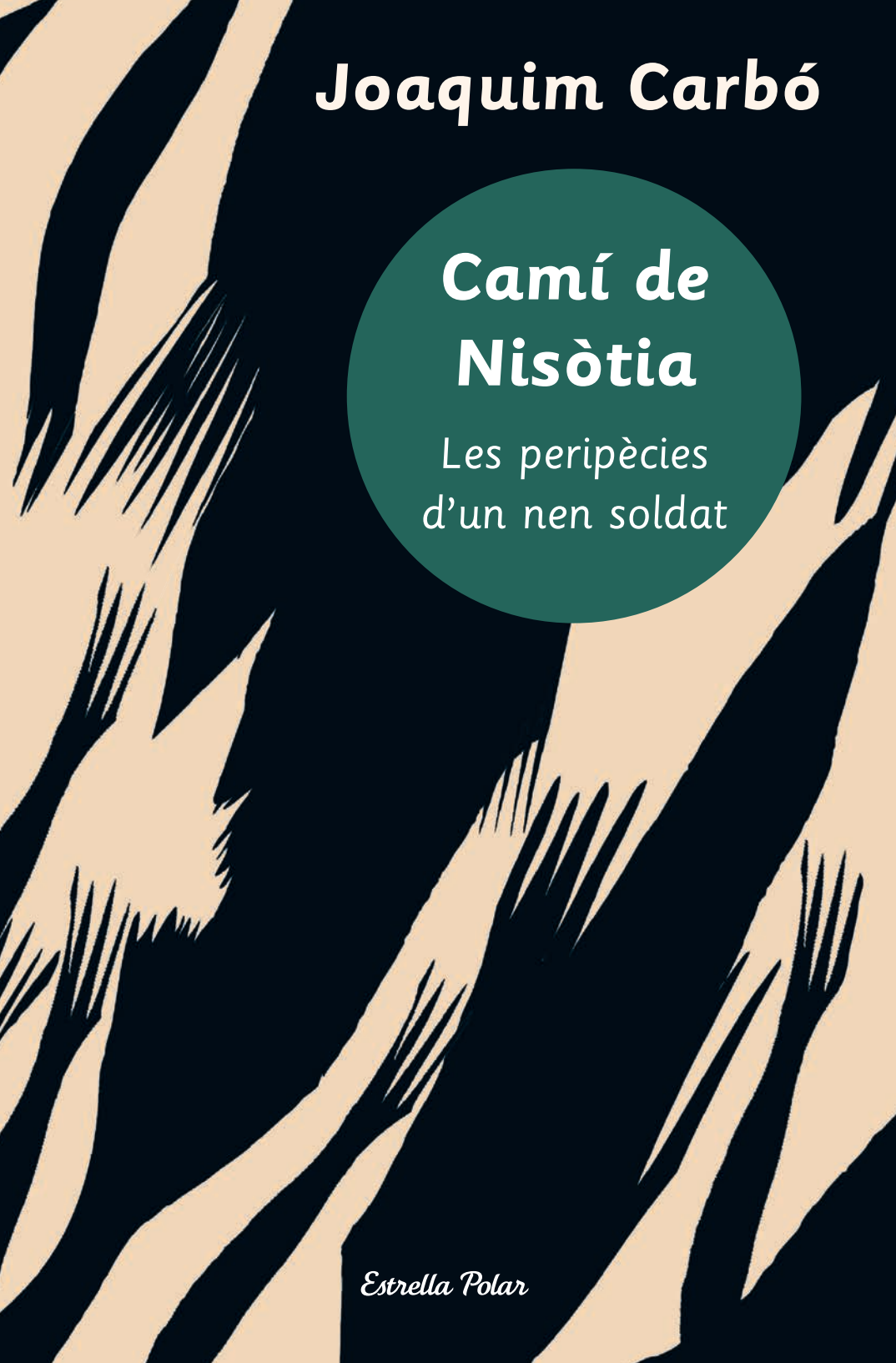

Joaquim Carbó

**Camí de
Nisòtia**

Les peripècies
d'un nen soldat

Estrella Polar

JOAQUIM CARBÓ

CAMÍ DE NISÒTIA

Les peripècies d'un nen soldat

Estrella Polar

Estrella Polar

© Joaquim Carbó, 2024

© d'aquesta edició: Edicions 62, S. A., 2024

Av. Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona

www.estrellapolar.cat

info@estrellapolar.cat

Primera edició: juny del 2024

ISBN: 978-84-1389-840-7

Dipòsit legal: B. 9.786-2024

Impress a Catalunya

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribueixes a mantenir l'ecosistema esmentat viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudis a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreça't a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessites fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Pots contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

El paper d'aquest llibre prové de boscos gestionats de manera sostenible i de fonts controlades.

1

En Xacli

Ara que ja té catorze anys, en Xacli continua sent menut i esquifit. Un napbuf, diria algú que el veiés per primera vegada. És clar que encara ho era més fa sis anys, quan només en tenia vuit i uns guerrillers se'l van emportar del poblat on vivia amb els pares. Uns pares que no ha vist mai més i que no sap si són vius o morts. Ha procurat no pensar-hi gaire, prou feina ha tingut a sobreviure. Més que res, quan s'esforça a fer memòria, recorda o imagina vagament aquella mare que quan era molt petit se'l mirava amb un somriure ben dolç i li deia:

—Au, Xacli, menja una mica més, que has de créixer i fer-te gran. Què en farem, de tu, tan poqueta cosa?

Pobra dona! Qui li havia de dir que una colla armada fins a les dents se li emportaria el fill per fer-ne un soldat! I ara! Un soldat de vuit anys, i tan menut! A bona part del món pretesament civilitzat tothom s'esgarrafa quan no pot evitar parlar-ne, perquè és un dels pitjors i mals exemples de la bestialitat en què els humans podem arribar a caure: els nens soldat!

Sí, el nyicris d'en Xacli és un nen soldat que, talment com els gats, que es diu que tenen set vides, ha sobreviscut gairebé de miracle a totes les calamitats que d'altres més alts, forts i valents que ell no han pogut superar. Si n'ha tingut, d'ocasions, de perdre la vida en l'exercici d'aquest ofici tan perillós!

Ell no sap, ni s'ho pregunta, què se n'ha fet d'alguns d'aquells marrecs amb qui havia jugat de petit i que aquells desconeguts també van segrestar el dia que van assaltar el poblat. D'altres sí que sap què els ha passat. Alguns, perquè no eren prou forts i s'han quedat pel camí ja que no podien seguir el ritme que portava el grup, i uns quants més perquè els ha vist morir, ja sigui de malaltia o en alguna de les accions violentes en què han intervingut. No es pot pas dir que hi pensi gaire, tampoc, en tots aquells altres nois i noies que els manaires han anat incorporant a la banda a mesura que han atacat sense pietat tots aquells petits centres de població que han trobat al seu pas, bona part dels quals també s'han fos sense deixar rastre, víctimes de tanta violència.

Tot i que els seus primers vuit anys de vida a casa amb els pares no es podria pas dir que fossin fàcils ni molt menys còmodes o confortables, els que va passar a continuació només els pot reviure amb unes imatges que se superposen marcades per la ferocitat desfermada en què es va trobar immers inesperadament i a la qual es va haver d'adaptar si volia arribar viu al final de cada una d'aquelles jornades que començaven amb quatre crits i alguna puntada de peu perquè despertessin d'un son neguitós i intranquil, ajaguts a terra, en un camp o al mig del bosc:

—Aixequen-vos, ganduls! Que l'enemic no dorm!

Això si aquell dia la banda a la qual l'havien integrat per força no havia trobat algun poblat per fer-ne fora o liquidar els habitants i jeure en els matalassos tan tronats en què fins aquells dies havien dormit els seus amos.

Encara que només tenia vuit anys, l'instint i l'esperit de supervivència van fer que ben aviat entengués que no

sentiria mai més paraules com aquelles de la seva mare que li exigien que no fes el llepafils i que s'atipés amb allò que li havia preparat amb tot l'amor, ja que a partir d'aquell moment tot dependria d'ell i de la seva capacitat de disputar als altres qualsevol cosa apta per menjar que es posés al seu abast. Una actitud que no va adoptar els primers dies, quan el canvi de vida a què el va obligar la seva incorporació involuntària a aquella milícia infantil el va mantenir arraconat, al marge, fins que ben aviat va comprendre que si no reaccionava i feia el mateix que feien els altres, havia begut oli.

A partir del moment que el van arrencar del poblat on havia nascut, en Xacli es va adonar que havia perdut per sempre la protecció d'aquella família que l'havia emparat. I, de sobte, va descobrir, en ple desconcert, que havia anat a parar a un món ben diferent, en què ningú no tenia cap altre remei que espavilar-se per defensar-se, i fins i tot atacar si no volia que l'esborressin del mapa.

La mare no havia deixat d'advertir-lo que si un dia anaven mal dades, corregués a amagar-se a la cova, que era el refugi que el pare havia excavat i construït al fons d'aquella mena de barraca on malvivien, però aquell dia no va tenir pressa a tancar-s'hi quan la bona dona li va fer aquell desesperat crit d'alerta en adonar-se del que els queia al damunt. Tafari de mena, en Xacli volia saber quin era aquell perill del qual s'havia de protegir. Quan ho va descobrir ja era massa tard perquè un parell de ganàpies de tretze o catorze anys i, per tant, més grans que ell i també molt més alts, forts i agressius, el van engrapar amb violència i se'l van endur. De seguida es va adonar que no hi tenia res a fer i no va plantar cara: es va rendir, que era l'única manera de no prendre mal. D'aquella

situació tan terrible li quedava el record dels crits de la mare. Prou conscient del que els havia caigut al damunt, la bona dona va resistir encara que fos inútilment. Per sort, el seu fill no va arribar a veure què li passava. La pobra dona, desesperada, no parava de cridar per dir-li que s'amagués, però la seva veu es va anar apagant de mica en mica fins que només li van arribar uns gemecs abans que emmudís.

Del pare, que aquell matí fatídic havia sortit a caçar amb altres homes del poblat, tampoc no en va saber mai més res. Una de dues: o era mort si havia arribat a casa abans que se n'anessin els assaltants, o era viu si hi havia arribat quan ja se n'havien anat i ho havia trobat tot convertit en cendres, amb els cossos de parents, veïnes i veïns esbudellats per terra, davant del que quedava de cada habitatacle. En Xaclí procurava treure's aquesta escena del cap, però no podia deixar d'imaginar-se'l regirant-ho tot per saber si algú dels seus havia sobreviscut.

Així, tot i que era una criatura, va entendre des del primer moment que no hi havia res a fer i es va trobar enrolat, sense que ningú li preguntés si hi estava d'acord, a la tropa que l'obligava a abandonar casa seva, aquell habitatacle tan modest que la mare tenia sempre net i polit i que els assaltants havien destruït. I ben aviat es va ficar al cap una idea tan elemental que es repetia sovint ell mateix: «Si vull continuar en el món dels vius no tinc cap altre remei que adaptar-me a la nova vida que m'imposaran aquests que ara són els meus amos. I pobre de mi si els porto la contrària!».

No cal dir que s'hi va adaptar perquè era l'única sortida que tenia. En el fons, i encara que s'hi resistís, a mesura que els coneixia i tractava, es va fer càrrec que,

d'enemics, havien passat a ser companys així que va conèixer les històries particulars que cada un dels més joves es permetia recordar en veu alta, de tant en tant, en algun dels escassos moments de tranquil·litat que aquella vida els concedia. I va comprendre que la majoria dels seus companys eren tan desgraciats com ell, perquè s'havien integrat en aquell grup de la mateixa manera que ho havia fet ell, perquè era l'única sortida que tenien, perquè la vida continuava i perquè calia deixar enrere i oblidar, tant com fos possible, tot allò que havia significat el seu món antic: la família, els amics, els veïns, la casa, el poblat... I ja no va tenir cap altre remei que acceptar aquella vida nova, diferent, violenta i altament perillosa que l'obligaria a seguir els passos dels altres, per més que, d'entrada, li repugnessin unes accions que abans no hauria arribat ni tan sols a pensar que un dia seria capaç de presenciar sense oposar-s'hi. L'horror que li podia produir tot allò que anava lligat amb assaltar, incendiar, robar, segrestar, violar i matar es va convertir en el pa de cada dia, en una i única manera de viure. O bé eren ells els qui robaven o mataven o eren uns altres els qui intentaven passar-los comptes i pagar-los amb la mateixa moneda.

Els llibres d'història es caracteritzen per la descripció de batalles, per les guerres, i cada país es penja una medalla i riu per les que ha guanyat i plora i es vesteix de dol per les que ha perdut. A diferència del que havia passat a Europa, però, les baralles entre africans, armats amb llances i garrots, eren una qüestió d'ètnies —hutus i tutsis, per exemple— i de rivalitats entre tribus i veïns, no pas d'unes nacions i països com els nostres, que no existien.

A partir del segle XVI ja havia començat l'espoliació

africana per part d'uns comerciants europeus sense escrúpols: els negrers, uns traficants que acudien a les costes occidentals africanes amb els seus vaixells de vela per carregar-los amb les persones més pobres i indefenses de la població, a més dels presoners de les lluites tribals: els embarcaven per vendre'ls com a esclaus a Amèrica.

En Xacli, que de tot això no en tenia ni idea i que al seu poblat només havia sentit a parlar de la tírria que es tenien els hutus i els tutsis, va endevinar ben aviat que el seu físic tan escarransit havia fet certa gràcia al més dur i fogós dels seus nous companys, de manera que, sense que hi hagués cap pacte ni s'establís cap norma, es va convertir en una mena de mascota i, ja d'entrada, el van alliberar d'algunes de les proves a què sotmetien els presoners abans d'incorporar-los com a nous membres de l'exèrcit. Gràcies a això no va haver de fer com tants altres presoners que, per sobreviure i demostrar que mereixien la confiança d'aquells que els segrestaven, havien de sacrificar la vida d'alguna persona estimada o amiga, ja fos d'un tret o a ganivetades. Si algú es resistia a clavar un matxet a la panxa o al pit d'un parent o d'un veí, ja havia begut oli, perquè de seguida sortia algú altre que per salvar la pròpia pell l'hi clavaria a ell. Dintre de la desgràcia que va viure, podríem dir que en Xacli encara va tenir sort. Va presenciar les terribles matances amb què els seus s'acarnissaven amb els habitants dels poblats assaltats, sobretot si eren capaços d'oferir resistència i plantar cara. I en el curs d'aquells llargs desplaçaments a què es veien obligats a fer per la selva o pel desert, tant si era per empaitar uns enemics com per fugir si els altres eren més nombrosos, forts o ben armats, a ningú no se li va ocórrer carregar-li entre cap i coll un d'aquells fusells kalàixnikov

que altres vailets gairebé tan jovenets com ell podien portar en bandolera encara que arrosseguessin la culata per terra. Tot l'escamot va permetre que es convertís en una mena d'ajudant imprescindible a l'hora de preparar els àpats, una feina en què ben aviat va passar a ser força expert. Més d'un cop algú o altre el felicitava:

—Au, Xacli, que avui t'hi has lluit, amb aquestes costelles d'antílop a la brasa!

I, també, es van aprofitar d'una qualitat que el mateix Xacli desconeixia: la seva capacitat d'entendre el que deien aquells que no parlaven ben bé com ells, és a dir, per fer d'intèrpret, ja que si bé aquelles tribus s'expressaven en unes llengües que partien d'unes arrels comunes, la dispersió, els fluxos migratoris i la falta de connexió entre ells havia provocat accents, maneres d'expressar-se i vocabularis força divergents. I, de la mateixa manera que ben aviat no perdia ni una paraula d'aquells que l'havien arrencat del poblat i la família, també va facilitar l'entesa entre aquests i els d'altres grups amb qui s'havien de barallar. O pactar.